

การค้าระหว่างประเทศจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตอย่างสมดุลสำหรับประเทศไทยจริงหรือ? โดย นายชัยรินทร์ ธรรมอมรพงศ์

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้ารับฟังงานสัมมนาเรื่อง “การค้าระหว่างประเทศเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการเติบโตอย่างสมดุลสำหรับประเทศไทย” ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยมีการเสนองานวิจัยในเรื่องดังกล่าวประกอบกับมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปรายซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นนักเศรษฐศาสตร์

ในงานวิจัยที่คณะผู้วิจัยนำเสนอจะเกี่ยวกับเรื่องการค้าระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำ และยังได้ศึกษาประเภทธุรกิจเป็นรายสาขา ได้แก่เรื่อง การค้าชายแดน ค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมเกษตรพันธสัญญา การค้าภาคบริการและการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อีกทั้งได้นำเสนอกรณีศึกษากรณีการค้าภาคเกษตรกรรมกับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจสร้างสร้างกับการลดความเหลื่อมล้ำและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน พร้อมกับได้สรุปและนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าประเด็นต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยและวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมนำเสนอค่อนข้างจะมีประโยชน์มาก ประกอบกับผู้เขียนตั้งใจที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นในทางวิชาการร่วมด้วยจึงได้ใช้เวลาในการเขียนบทความนี้ขึ้น

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นที่จะพิจารณาเฉพาะมิติในเรื่องความเหลื่อมล้ำ โดยศึกษาทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยพิจารณาถึง “ดัชนีจีนิ” (GINI Index) และหากพิจารณาถึงความเหลื่อมล้ำโดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน ส่วนเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้วัดในเรื่องความเหลื่อมล้ำ ก็คือ “สัมประสิทธิ์จีนิ” (GINI Coefficient) และงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาว่าการเปิดเสรีประเภทใดที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำหรือลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน โดยการเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบายของภาครัฐที่จะส่งผลในการช่วยความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งคงต้องยอมรับว่าการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จะช่วยส่งเสริมให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้นและลดปัญหาความยากจนลง

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต หรือการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) นับว่าเป็นปัจจัยอันดับต้น ๆ ในการสร้างให้เกิดรายได้ในประเทศ รวมถึงการการส่งเงินเข้ามาลงทุนในรูปแบบการลงทุนทางอ้อมจากต่างประเทศ (Foreign Portfolio Investment : FPI) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่เรียกว่า FSAM (Financial Social Accounting Matrix) เป็นรูปแบบในการสร้างแบบจำลองพบว่าหากเพิ่มตัวแปรในอัตราที่เท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง FDI FPI หรือ ในเรื่องการส่งออก (Export) โดยภาพรวมจะพบว่าในทุกระดับจะมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่คนรวยที่สุดจะได้รับประโยชน์เพิ่มมากที่สุด ก็คือ นายทุน แต่ในทางกลับกันภาคเกษตรกรหรือผู้ใช้แรงงานกลับได้รับประโยชน์น้อยที่สุด

ส่วนการศึกษารายสาขา พอสรุปผลการวิจัยเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

- การค้าชายแดนของไทย จะเป็นการศึกษาในส่วนของการค้าชายแดนไทย-ลาว โดยใช้จังหวัดหนองคาย เป็นที่สถานที่ในการเก็บวิเคราะห์ข้อมูลและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ พบว่าตัวเลขการค้าชายแดนมีค่อนข้างสูง สินค้าส่งออกหลักไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใน ๓ อันดับแรก จะพบว่า อันดับ ๑ คือน้ำมันดีเซล อันดับ ๒ คือ รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ อันดับ ๓ คือน้ำมันเบนซิน และนอกจากนั้นก็ยังคงเป็นอุตสาหกรรมการส่งออกที่มีปริมาณที่ค่อนข้างสูงมากและล้วนแต่เป็นอุตสาหกรรมหนัก แสดงให้เห็นว่าการค้าชายแดนไม่ได้เป็นปัจจัยโดยตรงที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ แต่หากจะต้องส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายของสินค้า และเนื่องจากสินค้ายังไม่มีคุณภาพพอ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาในด้านสินค้าของกลุ่มต่าง ๆ ในลักษณะที่เรียกว่า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” (ONE TAMBON ONE PRODUCT : OTOP) ในจังหวัดที่เป็นจุดเชื่อมต่อการค้าชายแดนกับต่างประเทศ

- ค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมของไทย คณะผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการวิจัยโดยใช้การประมาณการแบบ ๒ ขั้น (Two-Stage Estimation) แบ่งออกเป็น Stage แรก คือการใช้ข้อมูลสำรวจแรงงานประมาณการส่วนต่างค่าจ้าง (wage premium) และ Stage ที่สอง เป็นการประมาณการส่วนต่างค่าจ้างในแต่ละภาคอุตสาหกรรม และนำมาประมาณการกับตัวแปรทางการค้า ภาษี ผลผลิตภาพแรงงาน และการลงทุน โดยใช้ข้อมูลในการ “วิเคราะห์การถดถอย” (Regression Analysis) ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อายุ เพศ ระดับการศึกษา ฯลฯ โดยการควบคุมตัวแปรให้อยู่ในรูปของตัวเลขหรือเลขรหัส เช่น เพศหญิง คือ 0 เพศชาย คือ 1 หรือที่เรียกกันว่า “ตัวแปรหุ่น” (Dummy Variable) ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าค่าจ้างของแรงงานภาคอุตสาหกรรมผลิตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นทุกปีอันส่งผลมาจากปัจจัยทางการพัฒนาทุนมนุษย์ แต่ในการเปิดเสรีทางการค้ากลับส่งผลต่อการเพิ่มค่าจ้างส่วนเพิ่มเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในทางกลับกัน การส่งออกกลับส่งผลกระทบต่อค่าจ้างอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการสภาพการแข่งขันที่สูงขึ้นจึงทำให้ผู้ประกอบการลดต้นทุนโดยการลดค่าแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานไร้ฝีมือหรือแรงงานที่ใช้กำลังเป็นหลัก ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างแรงงานมีฝีมือ (skilled labor) และแรงงานไร้ฝีมือ (unskilled labor) ถ่างกว้างขึ้น นอกจากนี้ แนวโน้มความต้องการแรงงานมีฝีมือกลับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับสินค้าที่ส่งออกหลักในภาคอุตสาหกรรมเป็นสินค้าที่ต้องใช้ทุนค่อนข้างมาก ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศจึงตกอยู่กับเจ้าของปัจจัยการผลิตมากกว่าที่จะตกอยู่กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ดังนั้น การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเรื่องค่าจ้างในภาคอุตสาหกรรมจะต้องเน้นกลับมาพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital Development) โดยทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต อย่างไรก็ตาม จะมีคำถามกลับมาว่าค่าใช้จ่ายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นี้ “ใครจะเป็นคนจ่าย?” และคงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของประเทศไทยด้วย

- การทำเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) เพื่อสร้างการค้าและลดความเหลื่อมล้ำ จากการศึกษาวิจัย พบว่ามีผู้ที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ ๕.๙๑ ล้านครัวเรือน แต่รายได้เฉลี่ยต่ำกว่าผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมอย่างมาก การส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยมีสัดส่วนถึง ๑ ใน ๕ หรือประมาณร้อยละ ๒๐ ของการส่งออกสินค้าทั้งหมด มูลค่าการส่งออกของสินค้าบางชนิด เช่น เนื้อไก่ เนื้อหมูแช่แข็ง ประมาณร้อยละ ๙๐ ของการส่งออกมาจากการผลิตในระบบเกษตรพันธสัญญา หรือระบบการเกษตรที่มีการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าระหว่างเกษตรกรกับบริษัทเอกชน ประเทศไทยติดอันดับการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นอันดับที่ ๑๕ ของโลก นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าตลาดสินค้าเกษตรกรรมมีการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง และประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะถูกแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งที่มีขีดความสามารถในการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมีแนวโน้มเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย ค่านิยมสมัยใหม่ที่ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในทางเศรษฐศาสตร์การทำเกษตรพันธสัญญามีข้อดีหลายประการ อาทิ ช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรมีผลผลิตที่สามารถจำหน่ายเข้าสู่ตลาดที่มีความแน่นอนมากขึ้น มีความมั่นใจในเรื่องราคาสินค้า และผลผลิตก็มีมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด จากการศึกษาเชิงคุณภาพของคณะผู้วิจัยพบว่าเกษตรกรที่อยู่ในระบบเกษตรพันธสัญญามีความมั่นคงทางด้านรายได้ดีขึ้น แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางกลุ่มที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทคู่สัญญาอันเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรบางกลุ่มขาดอำนาจต่อรอง รวมทั้งยังขาดข้อมูลในทางวิชาการและการตลาด นอกจากนี้ ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลผลิตยังถูกผลักภาระมายังเกษตรกร ดังนั้น ปัญหาของเกษตรพันธสัญญา ก็คือ ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเกษตรกรที่ทำสัญญากับกลุ่มนายทุนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและกระจายความเสี่ยงอย่างเป็นธรรมระหว่างคู่สัญญา นอกจากนี้ รัฐควรเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการระบบเกษตรพันธสัญญาเพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศให้เกิดการเติบโตอย่างสมดุล และควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านเกษตรพันธสัญญาที่สะท้อนให้เห็นภาพความเป็นจริงของตลาดให้มากยิ่งขึ้น

- การค้าภาคบริการและการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นสาขาบริการที่เติบโตค่อนข้างมาก รายได้ในส่วนนี้เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม รายได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ การขนส่งและการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว การใช้จ่ายใช้สอย กิจกรรมบันเทิง และอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าภาคการท่องเที่ยวของไทยกลับไม่ได้ส่งผลต่อการช่วยลดความเหลื่อมล้ำ แต่กลับยังเพิ่มความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากแบบจำลองที่ทำการวิจัยพบว่ายังมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เจ้าของปัจจัยการผลิตหรือเจ้าของปัจจัยทุนจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ เจ้าของปัจจัยทุนจะได้รับส่วนแบ่งอยู่ที่ร้อยละ ๔๙.๒๖ รองลงมาคือแรงงานนอกภาคเกษตรที่มีฐานะร่ำรวยจะได้รับส่วนแบ่งร้อยละ ๔๒.๘๐ ในขณะที่ผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรจะได้รับส่วนแบ่งเพียงร้อยละ ๓.๐๕ เท่านั้น ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางโดยการเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อสร้างรายได้และจัดเก็บภาษีการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาทักษะของคนในชุมชนและเสริมสร้างขีดความสามารถทางการตลาดต่อชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

- ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งการแก้ปัญหาที่ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ก็คือ การพยายามลดอำนาจของการผูกขาดของธุรกิจขนาดใหญ่และเน้นการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อย งานวิจัยหลายชิ้นชี้ไปในทางเดียวกันว่าการสร้างผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจ้างงาน ลดปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อันจะส่งผลช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ ดังนั้น ภาครัฐจะต้องกำหนด กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการในระดับชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

จากประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาข้างต้น ได้มีกรณีศึกษาในเรื่องการค้าระหว่างประเทศและการเจริญเติบโตอย่างสมดุล จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพูดถึงผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การคำนึงถึงผลตอบแทน (Benefit) กล่าวคือ การส่งออกสินค้า และต้นทุน (Cost) กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อาจสูญเสียไปจากการผลิต ไม่ว่าจะเป็น สภาพอากาศ น้ำ ปุ๋ย ฯลฯ โดยการประมาณการเป็นตัวเลขโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนกับผลได้ (Cost-Benefit Analysis) ซึ่งพบว่าไม่คุ้มค่า อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์ที่นำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่งานวิจัยนี้ยังไม่ได้นำมาวิเคราะห์ เช่น เรื่องของสภาพตลาด ความพึงพอใจของผู้บริโภค หรือความจำเป็นและความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น กระนั้น ผู้เขียนก็เห็นด้วยกับคณะผู้วิจัยที่จะต้องให้ภาครัฐส่งเสริมวิธีการพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเน้นกลยุทธ์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอเสร็จสิ้น ยังมีนักวิชาการทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาให้แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตอย่างสมดุลสำหรับประเทศไทย ซึ่งมีข้อคิดที่น่าสนใจในหลายประเด็น อาทิ มติความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน การเข้าถึงทรัพยากรการผลิต ได้แก่ เงินทุน ที่ดิน การตลาด การศึกษา กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศโดยพิจารณาจากเส้นความยากจน สัดส่วนคนจน จำนวนคนจน (วัดจากรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค) ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ พบว่าหากพิจารณาถึงความเหลื่อมล้ำด้านรายได้หรือการกระจายรายได้ในภาพรวมของคนที่ยวยที่สุดของร้อยละ ๑๐ จากบนสุด และคนที่จนที่สุดของร้อยละ ๑๐ จากล่างสุด มีความแตกต่างกันถึง ๓๔ เท่า ซึ่งถือว่าค่อนข้างมาก และสัดส่วนการถือครองที่ดินค่อนข้างที่จะกระจุกตัว เนื่องจากมีบุคคลเพียงร้อยละ ๒๐ ที่ถือครองที่ดินถึงร้อยละ ๘๐ ของจำนวนที่ดินทั้งหมด ในขณะที่คนจนหรือเกษตรกรถือครองที่ดินเพียง ๐.๓ ของที่ดินทั้งหมด และมีมติความเหลื่อมล้ำในด้านการศึกษา คนรวยร้อยละ ๑๐ จากบนสุดมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าคนจนโดยทั่วไปถึง ๑๙ เท่า ตัวเลขต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ประเทศไทยยังไม่สามารถหลุดจาก “กับดักของประเทศรายได้ปานกลาง” (middle income trap) อาร์โด แฮนสัน (Ardo Hansson) นักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารโลก เคยให้ความเห็นไว้ว่า ประเทศยากจนที่พัฒนามาเป็นรายได้ปานกลางมีจำนวนมาก แต่ประเทศที่พัฒนาจากระดับรายได้ปานกลางมาเป็นประเทศร่ำรวย กลับมีไม่มากนัก เนื่องจากติดกับดักนี้ ตัวอย่างกลุ่มประเทศที่ติดกับดักนี้

มาก่อนได้แก่ กลุ่มประเทศละตินอเมริกา และตะวันออกกลาง ส่วนในเอเชีย ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศในเอเชียที่สามารถผกผันจากประเทศรายได้ปานกลางขึ้นมาเป็นประเทศฐานร่ำรวย หลุดพ้นจากกับดักได้สำเร็จ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ไต้หวัน เกาหลีใต้ และฮ่องกง ที่ใช้ยุทธศาสตร์อิงอยู่บนอุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงมาเกี่ยวข้อง

คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ ทั้ง ๆ ที่เราทราบถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำนี้ ทำไมเราจึงยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และการค้าระหว่างประเทศจะถึงนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างกลไกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำได้จริงหรือไม่? แม้ว่าจะมีนักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์หลายคนเห็นว่าการค้าระหว่างประเทศไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำโดยตรง แต่การค้าระหว่างประเทศถูกใช้เป็นกลไกในทางการตลาด การค้า และประสิทธิภาพในการแข่งขัน จึงไม่ควรไปคาดหวังว่าการค้าระหว่างประเทศจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีกลไกทางการค้าและกฎหมาย ตลอดจนกฎเกณฑ์บางอย่างเพื่อใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำ อาทิ กฎหมายแข่งขันทางการค้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม และป้องกันการใช้อำนาจผูกขาดตลาดอย่างไม่เป็นธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาโดยการนำนโยบายทางการค้า (Fiscal Policy) มาเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขปัญหา เพราะเป็นนโยบายที่เกี่ยวกับจัดหารายได้และการใช้จ่ายของรัฐบาล และถือว่าเป็นเครื่องมือหลักในการรักษาเสถียรภาพและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอาจจะใช้นโยบายการคลังในกรณีที่เกิดการหดตัวก็ได้ ดังนั้น มาตรการการจำกัดเก็บภาษีจึงนับว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตอย่างสมดุลสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายฐานการเก็บภาษีทรัพย์สิน (Property Taxes) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแนวทางการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แนวคิดเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ล้วนแต่เป็นนโยบายทางการคลังที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องที่มีความยากในทางเทคนิคที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ในระยะเวลานานสั้น และในบางครั้งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจจะต้องพูดถึงในเชิงอุดมคติ และปรัชญาด้วยว่าผู้ที่เป็นระดับชนชั้นนำ (Elite) หรือผู้ที่มีมั่งคั่ง (wealthy person) ในสังคมไทยจะต้องยอมเจ็บปวดกับการที่ต้องเสียภาษีที่สูงเพื่อให้รัฐสามารถนำไปจัดการสวัสดิการสังคม (social welfare) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมลงให้ได้ อย่างไรก็ตาม ปรัชญาแนวคิดนี้คงนำมาใช้ได้ไม่ถนัดนัก อีกทั้งในโลกแห่งความเป็นจริง การแข่งขันทางการค้าโดยเฉพาะในเรื่องการค้าระหว่างประเทศยังมีความเข้มข้นสูงมาก การลดต้นทุนเพื่อที่จะสามารถอยู่รอดได้ ไม่ว่าจะเป็นการลดค่าแรง การวางแผนภาษีเพื่อให้เสียภาษีให้น้อยที่สุดหรือไม่เสียเลย ฯลฯ จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นกว่าในสายตาของผู้ประกอบการ ดังนั้น รัฐบาลไทยจะต้องบริหารจัดการและความสมดุลในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำกับการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ดี เพราะไม่ว่าจะดำเนินแนวทางไปในทิศทางใด ก็ล้วนแต่มีทั้งข้อดีและข้อเสียด้วยกันทั้งสิ้น แต่ท้ายที่สุดผู้เขียนก็มีความฝันเล็กๆ ๆ ว่าช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนควรจะแคบลงเรื่อย ๆ ไม่ใช่ห่างกันจนคนจนอยู่ไม่ได้ ซึ่งสุดท้ายก็จะเป็นปัญหาในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่อไปอย่างแน่นอน

หมายเหตุ : ผลงานวิจัยและบทความวิชาการที่ปรากฏในเว็บไซต์นี้ เป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียน ผู้เขียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป